

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

**OSA 2:
FINGRID OYJ:N YLEISET TASESELVITYKSEN EHDOT**

1	Johdanto	3
2	Valtakunnallinen taseselvitys	3
3	Tasevastaavan vastuut	4
4	Rakenteellisten tietojen raportointi	4
4.1	Raportointivastuut ja aikataulut	4
4.1.1	Tasevastaava vastaa muun muassa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta	5
4.1.2	Verkonhaltija vastaa muun muassa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta	5
4.1.3	Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut	6
4.1.4	Osuusvoimalaitosten käsittely	6
5	Taseselvitystietojen raportointi	7
5.1	Tasevastaava vastaa muun muassa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta	7
5.1.1	Säätöobjektikohtaiset suunnitelmat	8
5.1.2	Kiinteät toimitukset	8
5.2	Verkonhaltija vastaa muun muassa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta	8
5.2.1	Rajapistesummat	8
5.2.2	Tuotanto	8
5.2.3	Kulutus	8
5.3	Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet	9
5.4	Tietojen toimittaminen	9
5.5	Kalenteri ja aikavyöhykkeet	9

1

Johdanto

Tämä käsikirjan osa sisältää taseselvitykseen liittyvät ehdot ja yleiset menettelytavat joilla määritellään tasevastaavan taseselvitystä koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Yleisten taseselvitysehtojen lähtökohtana ovat Valtioneuvoston asetus *sähkötoimitusten selvityksestä ja mittauksesta*, sekä Työ- ja elinkeinoministeriön asetus *sähkökaupassa ja sähkötoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdesta*.

Tasevastaava on sähkömarkkinoiden osapuoli mukaan lukien nimetty sähkömarkkinaoperaattori, joka tasapainottaa sähkön tuotantonsa ja hankintansa sekä sähkön käyttönsä ja toimitustensa erotuksen Fingridin toimittamalla tasesähköllä.

Tasevastaavalla tulee olla voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingrid Oyj:n (Fingrid) sekä Imbalance Settlement Agreement -sopimus eSett Oy:n (Taseselvitysyksikkö) kanssa. Taseselvitysyksikkö ylläpitää Fingridin toimeksiannosta tasevastuuta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

2

Valtakunnallinen taseselvitys

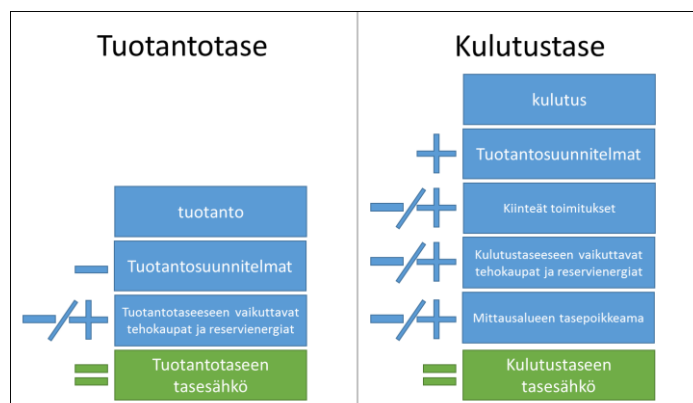
Taseselvityksessä selvitetään sähkömarkkinoilla toimivien osapuolten väliset sähkötoimitukset (Markkinaosapuoli). Taseet lasketaan kullekin tasevastaavalle tuotantosuunnitelmien, kiinteiden toimitusten (kahdenväliset kaupat sekä sähköpörssi-kaupat), kulutuksen ja tuotannon sekä tunninaikaisten tehokauppojen ja reservienergioiden perusteella kuvan 1 mukaisesti. Kukin tasevastaava on taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamistaan.

Pohjoismainen taseselvitysmalli perustuu kahden taseen malliin, jossa tuotanto- ja kulutustase lasketaan ja selvitetään erikseen. Taseselvitysyksikkö vastaa tasevastaavien taseiden selvittämisestä ja tasepoikkeamien laskutuksen suorittamisesta Fingridin toimeksiannosta.

Tasevastaavan tuotannot käsitellään tuotantotaseessa. Kiinteät toimitukset, kulutukset sekä mittausalueen tasepoikkeamat käsitellään vastaavasti kulutustaseessa.

Tuotantosuunnitelmat käsitellään sekä tuotanto- että kulutustaseessa.

Tunninaikaiset tehokaupat sekä reservienergiat käsitellään, joko tuotanto- tai kulutustaseessa riippuen siitä kummasta on tehty tehokauppa tai kumpaan taseeseen reservienergia on kirjattu.

Kuva 1. taseiden laskenta

3 Tasevastaavan vastuut

Tasevastaava on Markkinaosapuoli, jolla on voimassa oleva sopimus Taseselvitysyksikön ja Fingridin kanssa. Tasevastaavan vastuuta ovat muun muassa seuraavat:

- Tulee olla voimassa oleva taseselvityssopimus Taseselvitysyksikön kanssa;
- Tulee toimittaa säätöobjektikohtaiset suunnitelmat Fingridille;
- Tulee raportoida taseeseensa liittyvät kahdenväliset kaupat Taseselvitysyksikölle ja tarkastaa niiden oikeellisuus;
- Olla taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamistaan;
- Tulee ylläpitää ajantasaiset taseselvityksen rakenteelliset tiedot;
- Kaikkien Taseselvitysyksikön raportoimien tietojen tarkistaminen ja poikkeamista ilmoittaminen;
- Tulee ilmoittaa Taseselvitysyksikölle taseessaan olevat sähkönmyyjät mittausaluekohtaisesti, erikseen tuotannolle ja kulutukselle; ja
- Tulee suunnitella sähkötaseensa tasapainoon tuntitasolla.

4 Rakenteellisten tietojen raportointi

Rakenteelliset tiedot ovat tietoja Markkinaosapuolista ja niiden suhteista toisiinsa (esim. tasevastaavan ja sähkön myyjän suhde) sekä markkinaobjekteista ja markkinaobjektiliitynnöistä (esim. sähkön myyjän ja mittausalueen suhde). Määritelmät löytyvät taseselvitysyksikön kulloinkin voimassa olevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjasta. Jokainen Markkinaosapuoli on vastuussa rakenteellisten tietojen toimittamisesta ja päivittämisestä.

Jokaisen Markkinaosapuolen on rekisteröidyttävä Taseselvitysyksikölle voidakseen toimia markkinoilla. Markkinaosapuolet ovat vastuussa rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

Taseselvitysyksikkö ylläpitää rakenteellisia tietoja Markkinaosapuolten ja Fingridin sekä muiden markkinatoimijoiden (esim. palveluntoimittajat) antamien tietojen perusteella.

4.1 Raportointivastuut ja aikataulut

Taseselvitysyksikkö vastaanottaa Online-palvelun kautta Markkinaosapuolilta rakenteellisia tietoja taseselvitysjärjestelmään jossa Taseselvitysyksikkö tarkistaa tiedot. Kun Taseselvitysyksikkö on hyväksynyt rakenteelliset tiedot, Taseselvitysyksikkö julkaisee kyseiset tiedot tietoihin oikeutetuille Markkinaosapuolille Online-palvelussa.

Kaikkien Markkinaosapuolten on haettava Taseselvitysyksiköltä lupaa rakenteellisten tietojen tarkasteluun. Markkinaosapuolet vastaavat itse rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

4.1.1

Tasevastaava vastaa muun muassa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoinnista ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröimisestä tasevastaavaksi;
- Yhteystietojen ylläpito;
- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat tuotantotaseen osalta ja millä mittausalueilla;
- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat kulutustaseen/kauppojen osalta ja millä mittausalueilla;
- Kiinteiden toimitusten rakenteellisten tietojen hallinnasta niiden sähkönmyyjien osalta, joista tasevastaava on vastuussa; kiinteän toimituksen voi rekisteröidä jompikumpi tasevastaavista ja tällöin Taseselvitysyksikkö tiedottaa vastapuolelle että tämän tasevastaavan kanssa tehty kahdensivulinen kauppa on rekisteröity;
- Tuotantoyksikön määrittelystä oikealle säätöobjektille;
- Riittävän tiedon toimittamisesta Fingridille säätöobjektien rekisteröintiä varten;
- Tasevastuunsa osuusvoimalaitoksiksi määriteltävät voimalaitokset, niiden osakkaat (sähkönmyyjät), osakkaiden tuotannon perusjakosuhteet suhdeluokina per osuusvoimalaitos (esim. 3/9) ja osuusvoimalaitosten kapasiteetit sähköpostilla osoitteeseen settlement@esett.com;
- Sähköpörssikauppojen rakenteellisten tietojen ylläpitovastuu on nimetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla; ja
- Nimetty sähkömarkkinaoperaattori ylläpitää lisäksi omalta osaltaan markkina-alueiden välisiin vuorokausimarkkinoihin ja päivänsisäisiin markkinoihin liittyvien siirtojen rakenteelliset tiedot.

4.1.2

Verkonhaltija vastaa muun muassa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoinnista ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröiminen verkkonhaltijaksi;
- Yhteystietojen ylläpito
- Mittausalueen rajapistesummia koskevat rakenteelliset tiedot;
- Mittausalueen kulutusta koskevat rakenteelliset tiedot:
 - sähkönmyyjä, mittausalue, kulutuslaji ja voimassaolo;
- Mittausalueen tuotantoyksiköiden rakenteellisten tietojen päivitys:
 - mittausalue, tuotantolaji, voimassaolo, tuotantoyksikön tunnus ja kapasiteetti;
- Tuotannon rakenteellisten tietojen päivitys:
 - sähkönmyyjän nimeäminen tuotantoyksikölle; ja

- Ilmoitettava sähkönmyyjä jokaiselle mittausalueelle, mittausalueen tasepoikkeaman ja rajapistekaupan käsittelyä varten.

4.1.3 Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut

Taseselvityksen rakennetiedot on raportoitava seuraavien määräaikojen mukaisesti, vastaavat määräajat koskevat myös rakennetietojen päättymisestä raportointia.

4.1.3.1 Tasevastaavan raportointi

Tasevastuunsa kiinteiden toimitusten rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Tasevastuunsa tuotantoyksiköiden määrittäminen säätöobjekteihin ja tuotantosuunnitelmiin viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Fingridille).

Tasevastuunsa säätöobjektien määrittäminen tuotantoyksiköille viimeistään yksi täysi vuorokausi ennen toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Tasevastuullaan olevan sähkönmyyjän määrittäminen kulutukselle ja tuotannolle mittausalueittain viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

4.1.3.2 Verkonhaltijan raportointi

Mittausalueidensa rajapistesummiä koskevat rakenteelliset tiedot viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Mittausalueidensa kulutusten rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Mittausalueidensa tuotantojen rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

4.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely

Osuusvoimalaitoksesta muodostetaan oma mittausalue, jolla tulee olla yksi verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä, joka vastaa kyseisen mittausalueen taseselvityksestä, kuten esimerkiksi tuotantojen ja muiden taseselvitystietojen laskemisesta ja raportoinnista Taseselvitysyksikölle sekä muille tietoihin oikeutetuille osapuolille. Kyseinen mittausalue muodostetaan vastaavalla tavalla kuin mitkä muut tahansa mittausalueet yhteispohjoismaisessa taseselvitysmallissa eli se eriytetään muista mittausalueista rajapistemittauksin, joista raportoidaan rajapistesummat vastinmittausalueita kohden Taseselvitysyksikölle.

Osuusvoimalaitoksen osakkaat muodostetaan taseselvitykseen yhteispohjoismaisena taseselvitysmallin mukaisina sähkönmyyjinä. Osuusvoimalaitoksesta muodostettavalle mittausalueelle muodostetaan niin monta tuotantoyksikköä kuin on osakasta. Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä määrittää sähkönmyyjät muodostetuille tuotantoyksiköille.

Osuusvoimalaitoksen tasevastaavana toimii osuusvoimalaitoksesta muodostetun mittausalueen tasepoikkeaman sähkönmyyjän tasevastaava.

Osuusvoimalaitoksen toteutuneen tuotannon jako perustuu osuusvoimalaitoksen osakkaiden tasevastaavien viimeistään 45 minuuttia ennen käyttötuntia Taseselvitys-yksikölle ilmoittamiin osakaskohtaisiin tuotanto-osuuksiin. Tuotanto-osuudet ilmoitetaan megawattitunteina.

Osuusvoimalaitoksen osakkaan tasevastaava vahvistaa käyttötunnin aikana käytetäänkö ennen käyttötuntia ilmoitettua osakaskohtaista tuotanto-osuutta kiinteänä osakkaan toteutuneena tuotantona käyttötunnille. Muulloin osakkaan toteutunut tuotanto lasketaan kaikkien osuusvoimalaitoksen tuotanto-osuuksien suhteessa huomioiden vahvistetut kiinteät osuudet.

Jos osuusvoimalaitoksen kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien yhteenlaskettu energia on suurempi kuin kyseisen tunnin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto, niin toteutunut tuotanto jaetaan ainoastaan kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien suhteessa osakkaille.

Jos kaikki osuusvoimalaitoksen ennen käyttötuntia ilmoitetut tuotanto-osuudet on käytötunnilla vahvistettu tai vahvistamatta käytettäväksi kiinteinä osuuksina käyttötunnille, osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan ennen käyttötuntia ilmoitetujen tuotanto-osuuksien suhteessa.

Jos osuusvoimalaitoksen yhdenkään osakkaan käyttötunnin tuotanto-osuutta ei ole ilmoitettu ennen käyttötuntia, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Jos osuusvoimalaitoksen kaikki osakkaat ilmoittavat ennen käyttötuntia tuotanto-osuudekseen nollan, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Tarkempi ohjeistus tuotanto-osuuksien ja niiden vahvistusten toimittamisesta löytyy Taseselvitys-yksikön *Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuuksien käsittely* -ohjeistuksesta.

Osuusvoimalaitoksen osakaskohtaisen tuotantoyksikön toteutuneen tuotannon laskeamisessa ja raportoinnissa huomioidaan käyttötunnin aikana Fingridille sähkömarkkinoissa määritellyn järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarvittavat osakaskohtaiset säätösähkökaupat, sekä muut osakaskohtaiset reservikaupat.

Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä vastaa edellä mainittujen osuusvoimalaitoksen toteutuneiden osakaskohtaisten tuotantojen laskennasta ja tietojen raportoinnista Taseselvitys-yksikölle.

5 Taseselvitystietojen raportointi

Markkinaosapuoli raportoi taseselvitystiedot Taseselvitys-yksikölle sanomina tai Online-palvelun kautta. Raportoitujen tietojen perusteella Taseselvitys-yksikkö selvittää tasevastaavien kulutuksen ja tuotannon tasepoikkeamat.

Taseselvitys-yksikkö raportoi taseselvitystiedot Markkinaosapuolille sanomina tai Online-palvelun kautta.

5.1 Tasevastaava vastaa muun muassa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Tasevastaavan tulee raportoida taseselvitystietoja kohtien 5.1.1. ja 5.1.2 mukaisesti

5.1.1 Säättöobjektikohtaiset suunnitelmat

Säättöobjektikohtainen suunnitelma on tiettyjä tuotantoyksiköitä koskeva tuntipohjainen suunnitelma. Tasevastaavan tulee raportoida säättöobjektikohtaiset suunnitelmat Sopi-
muksen liitteen 1 Fingrid Oyj:n käsikirjan osan 1 tasehallinnan yleisiä ehtoja noudat-
taen.

5.1.2 Kiinteät toimitukset

Tasevastaavan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle tasevastuunsa sähkönmyyjä-
kohtaiset vastapuolittain eritellyt kiinteiden toimitusten tuntitason tiedot viimeistään 20
minuuttia ennen käyttötuntia.

Edellisestä kohdasta poiketen vain nimetty sähkömarkkinaoperaattori raportoi ylläpitä-
miensä vuorokausimarkkinoiden ja päivänsisäisten markkinoiden sähkömyyjäkohtai-
set vastapuolittain eritellyt sähköpörssi-kaupat, mukaan luettuna tarjousalueiden väliset
kaupat.

5.2 Verkonhaltija vastaa muun muassa seuraavien taseselvitystietojen raportoimi- sesta

Verkonhaltijan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle alustavat tiedot toimituksista toi-
mituspäivää seuraavana toisena päivänä kello 11 mennessä ja lopulliset tiedot toimi-
tuksista toimituspäivää seuraavana 11 päivänä kello 24 mennessä.

5.2.1 Rajapistesummat

Verkonhaltija raportoi mittausalueensa rajapistemittausten summatiedot muihin mit-
tausalueisiin nähden.

5.2.2 Tuotanto

Verkonhaltija raportoi yli 1 MW tuotantoyksiköiden tuntimitatut tiedot tuotantoyksiköit-
tään Taseselvitysyksikölle. Myyjän alle 1 MW pientuotannon voi netottaa kulutuksen
kanssa eikä sitä tarvitse raportoida. Poikkeuksena edelliseen sähkön myyjän alle 1
MW pientuotannon summa, joka ylittää sähkön myyjän kulutuksen mittausalueella, on
raportoitava erikseen.

Yli 1 MW:n varavoimageneraattorit tai muut pientuotantolaitteet, jotka on tarkoitettu
vain väliaikaiseen käyttöön ja häiriötilanteita varten, voidaan netottaa kulutustasee-
seen.

5.2.3 Kulutus

Verkonhaltija raportoi Taseselvitysyksikölle sähkönmyyjittäin eritellyt summatiedot mit-
tausaluekohtaisesti. Summatiedot raportoidaan seuraavasti eriteltyinä:

- Mitattu kulutus (tuntimitattu)
- Tyyppikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus
- Häviöt
 - Mittausaluekohtaiset häviöt lasketaan rajapistesumman, mitatun tuo-
tannon ja mitatun kulutuksen perusteella seuraavalla tavalla: häviöt = –

(rajapistesumma + mitattu tuotanto + mitattu kulutus + tyyppikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus).

5.3 Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet

Taseselvitysyksikkö raportoi:

1) taseselvittäjälle alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka liittyvät sen taseselvitystehtävän suorittamiseen;

2) tasevastaavalle alustavat tasesähköyksikön ja tasevastaavan väliset sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset tasesähköyksikön ja tasevastaavan väliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen;

3) sähkömarkkinoiden osapuolelle taseselvittäjien ilmoittamat alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka koskevat osapuolta itseään;

4) ulkomaiselle osapuolelle valtakunnallisen markkinatasealueen rajan ylittävät alustavat sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen.

5.4 Tietojen toimittaminen

Toimitettavan tiedon tulee olla vastaanottajalla asetettuun määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa toimitettu tieto korvaa aiemman samaa asiaa koskevan tiedon.

5.5 Kalenteri ja aikavyöhykkeet

Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää pohjoismaista yhdistelmäkalenteria, jossa näkyvät kaikkien mukana olevien maiden kansalliset pyhäpäivät. Pohjoismainen kalenteri löytyy Taseselvitysyksikön verkkosivustolta.

Pohjoismainen taseselvitysmalli noudattaa Keski-Euroopan aikaa (CET), Keski-Euroopan kesäaikaa (CEST) ja 24-tuntista kelloa (klo 10 illalla kirjoitetaan 22.00) toiminnassaan (esim. laskutuksessa ja tasepoikkeamien selvityksessä). Kaikkien Taseselvitysyksikön kanssa toimivien Markkinaosapuolten on noudatettava tätä toimintatapaa. Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää myös talvi- ja kesäajan siirtymää. Maaliskuun viimeisessä sunnuntaissa on 23 tuntia ja lokakuun viimeisessä sunnuntaissa on 25 tuntia.

Poikkeuksen muodostaa verkonhaltijoiden taseselvitystietojen raportointi, jossa noudatetaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen mukaisesti Suomen virallista aikaa, huomioiden kesä- ja talviaikasiirtymä.

Rakenteellisten tietojen hallintaa (esim. sähkön myyjän tasevastuuta) täydennetään kunkin maan lainsäädännöllä. Suomessa rakenteellisten tietojen hallinta tapahtuu Itä-Euroopan ajassa (EET) ja Itä-Euroopan kesäajassa (EEST).